

Taustaa

Kasvatus ja koulutus ovat tärkeitä tyttöjen ja naisten mahdollisuuksiin ja pyrkimyksiin vaikuttavia tekijöitä. Tasa-arvoisen kohtelun varmistaminen koulutuksessa on tärkeä mekanismi, jotta voidaan hyödyntää naisten kaikkia mahdollisuuksia sekä kunnioittaa heidän ajatuksenvapauttaan ja poistaa naisiin kohdistuva syrjintä.

Eurooppa 2020 -strategiassa

- pyritään luomaan älykästä, kestävää ja osallistavaa kasvua EU:ssa luomalla työpaikkoja ja vähentämällä köyhyyttä
- tavoite nostaa 20–64-vuotiaiden naisten ja miesten työllisyysaste vähintään 75 prosenttiin edellyttäen, että jäsenvaltiot tehostavat naisten kasvatus- ja koulutusta etenkin aloilla, joilla he ovat aliedustettuja
- asetetaan yleistavoitteeksi vähentää koulunkäynnin keskeyttävien osuus alle 10 prosenttiin ja nostaa korkea-asteen koulutuksen suorittaneiden osuus 30–34-vuotiaista vähintään 40 prosenttiin
- ”Innovaatiounioni” – yksi Eurooppa 2020 -strategian seitsemästä lippulaivahankkeesta, jolla tuetaan investointeja tutkimukseen ja kehitykseen ja toimia, joilla parannetaan valmiuksia jalostaa tutkimus uusiksi palveluiksi ja tuotteiksi
- ”Horisontti 2020” – innovaatiounionin toteuttamiseen käytettävä rahoitusväline, jossa edistetään sukupuolten tasapainoista edustusta tutkimusryhmissä tekemällä siitä arviointikriteeri valittaessa ehdotuksia, joilla on sama pistemäärä, sekä päätöksenteossa, jossa tavoitteeksi asetetaan, että jokaisessa ryhmässä (esim. asiantuntijaryhmissä) ja paneeleissa (esim. arviointipaneeleissa) on 40 prosenttia aliedustettuja naisia tai miehiä

Euroopan tasa-arvosopimuksessa (2011–2020)

vahvistetaan neuvoston sitoumus sukupuolten tasa-arvoa koskevien EU:n pyrkimysten toteuttamiseksi etenkin kolmella sukupuolten tasa-arvon kannalta hyvin tärkeällä alalla, jotka ovat työllisyys, koulutus ja sosiaalisen osallisuuden edistäminen erityisesti vähentämällä köyhyyttä.

Pekingin toimintaohjelman strategiset tavoitteet ja EU:n indikaattorit

- B.1.** Turvata tasavertainen pääsy koulutukseen.
- B.2.** Poistaa naisten luku- ja kirjoitustaidottomuus.
- B.3.** Parantaa naisten mahdollisuuksia päästä ammatikoulutukseen, opiskelemaan tieteitä ja teknologiaa sekä jatkamaan opintojaan.
- B.4.** Kehittää syrjimätöntä koulutusta.
- B.5.** Järjestää koulutusuudistuksiin riittävästi varoja ja valvoo niiden toimeenpanoa.
- B.6.** Edistää tyttöjen ja naisten elinikäistä oppimista.

Vuonna 2007 neuvosto sopi kolmesta unionin laajuisesta indikaattorista, jotka sisältävät kaksi alaindikaattoria Pekingin toimintaohjelman tätä aluetta koskevien tavoitteiden täytäntöönpanon mittaamiseksi EU:ssa. Indikaattorit koskevat koulutuksen sekä horisontaalista (ts. koulutuslalla) että vertikaalista (ts. tutkinnon tasossa) sukupuolenmukaista segregatiota ja koulutuksen suhteellista tuottavuutta naisille ja miehille, kun tarkastellaan naisten ja miesten työllisyysastetta koulutustason mukaan.

Euroopan tasa-arvoinstituutin perustama tietokanta ”Women and men in the EU – facts and figures” sisältää uusinta tietoa näistä indikaattoreista. Se on saatavilla osoitteessa:

<http://eige.europa.eu/content/women-and-men-in-the-eu-facts-and-figures>

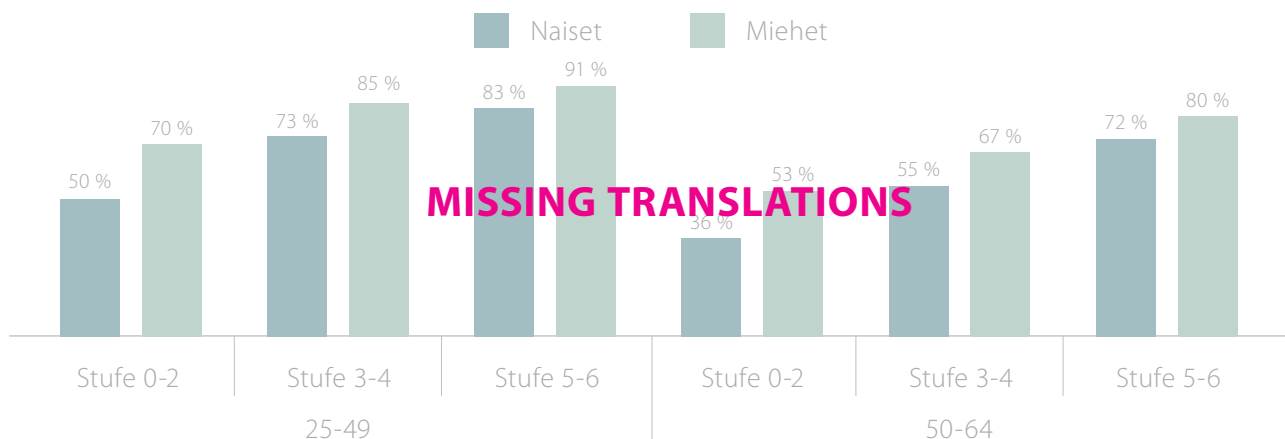
Havainnot EU:n laajuisista tiedoista

Suurin osa korkeakoulututkinnon suorittaneista EU:ssa on naisia

Naisia osallistui miehiä enemmän korkea-asteen koulutukseen EU:ssa vuonna 2012 (59 %), ja tämä suuntaus on jatkunut muuttumattomana vuodesta 2007 lähtien. Korkeakoulutasoisissa jatko-opinnoissa filosofian tohtorin

BESCHÄFTIGUNGSQUOTE FÜR NAISSET UND MIEHET NACH BILDUNGSSTUFE UND ALTERSGRUPPE, EU-28, 2012

Quelle: Eurostat, Bildungsstatistiken

tutkinnon suorittaneissa miehiä on edelleen naisia enemmän (53 % vuonna 2012 ja 54 % vuonna 2007), ja tältä osin sukupuolten välinen ero on pieni ja yhä supistumassa. Muutokset ovat näkyvämpiä jäsenvaltioiden tasolla. Vuonna 2012 filosofian tohtorin tutkinnon suorittaneista enemmistö oli naisia 12 jäsenvaltiossa, kun näin oli vuonna 2007 yhdeksässä jäsenvaltiossa.

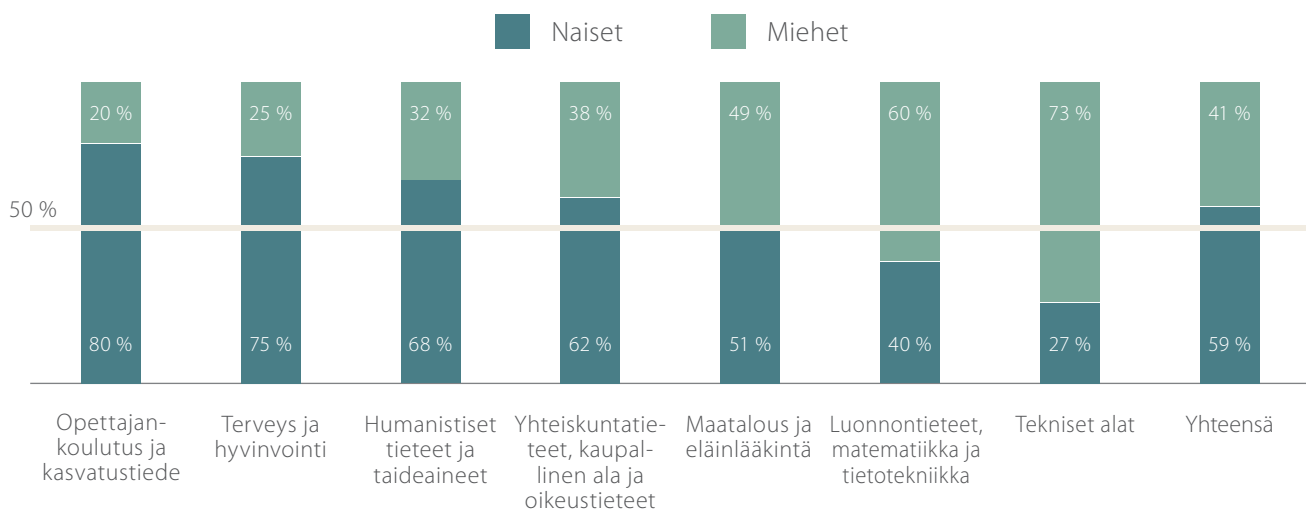
Korkeampi koulutustaso on yhteydessä pienempään sukupuolten väliseen työllisyseroon

Vuonna 2012 EU-28:ssa keskimääräinen työllisyysaste 20–64-vuotiailla naisilla oli 62 prosenttia ja samanikäisillä miehillä 74 prosenttia. Naisten keskimääräinen työllisyysaste nousee heidän koulutustasonsa mukana etenkin 25–49-vuotiailla. Vuonna 2012 naisilla, joilla on esiasteen, alemman perusasteen ja ylemmän perusasteen koulutus (tasot 0–2), oli alhaisin työllisyysaste (50 % 25–49-vuotiailla ja 36 % 50–64-vuotiailla). Nämä luvut ovat selvästi

alhaisemmat kuin naisilla, joilla on keskiasteen koulutus ja keskiasteen jälkeinen koulutus, joka ei ole korkea-asteen koulutusta (tasot 3–4), ja joiden työllisyysaste oli 73 prosenttia 25–49-vuotiailla ja 55 prosenttia 50–64-vuotiailla. Naiset, joilla on korkea-asteen koulutus ja tutkijakoulutus (tasot 5 ja 6, ISCED 1997), olivat muita todennäköisemmin työssä (työllisyysaste 83 % 25–49-vuotiailla ja 72 % 50–64-vuotiailla), ja heidän työllisyysasteensa ylitti reilusti Eurooppa 2020 -strategiassa asetetun 75 prosentin tavoitteen.

Vuonna 2012 EU-28:ssa naisten ja miesten, joilla on tasoja 0–2 vastaava koulutus, työllisyysero oli 20 prosenttiyksikköä 25–49-vuotiailla ja 17 prosenttiyksikköä 50–64-vuotiailla. Naisten ja miesten välinen työllisyysero supistui koulutustasoilla 3 ja 4: vuonna 2012 EU-28:ssa naisten ja miesten, joilla on tasoja 3 ja 4 vastaava koulutus, työllisyysero oli 13 prosenttiyksikköä 25–49-vuotiailla ja 12 prosenttiyksikköä 50–64-vuotiailla. Koulutustasoilla 5 ja 6 naisten ja miesten välinen työllisyysero supistui entisestään siten, että se oli 8 prosenttiyksikköä molemmissa ikäryhmissä.

NAISTEN JA MIESTEN PROSENTTIOSUUS KAIKISTA ISCED 5- JA 6-TASON KOULUTUKSEN SUORITTANEISTA, EU-28, 2012

Lähde: Eurostat, koulutustilasto.

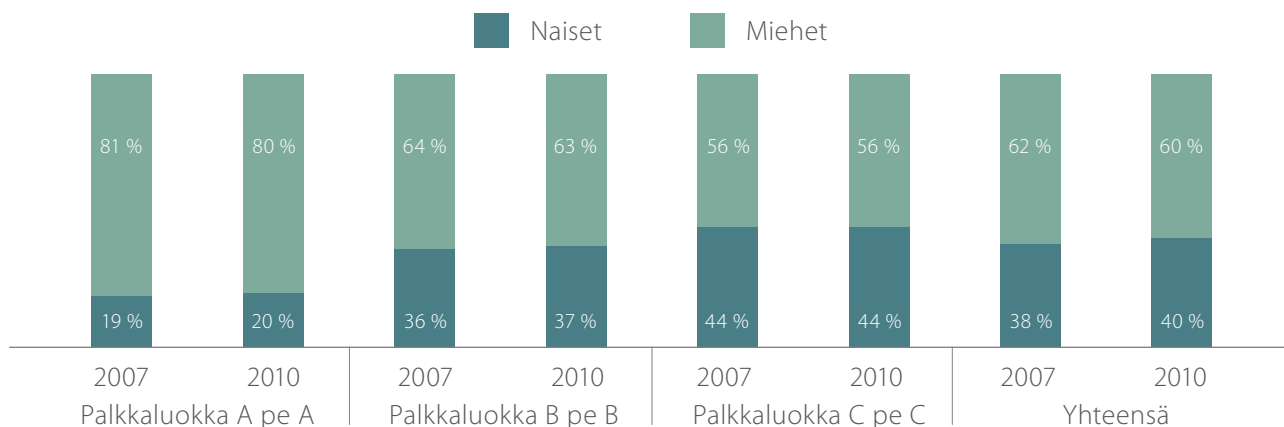
Sukupuolenmukainen segregaatio on piintynyt ainevalinnoissa

Naisten ja miesten koulutustasossa tapahtuneista muutoksista huolimatta sukupuolenmukainen segregaatio on edelleen syvään juurtunutta kaikissa jäsenvaltioissa. Segregaatiota tuottaa taipumus noudattaa sukupuolisidonnaisia odotuksia, koska naiset ovat yliedustettuina naisten

perinteisiin rooleihin liittyvillä aloilla, kuten terveys- ja hyvinvointialalla, humanistisella alalla ja taidealoilla tai opettajankoulutuksessa ja kasvatustieteellisellä alalla.

Miehiä oli naisia enemmän teknisellä alalla sekä tasolla 5 että 6 (ISCED 1997) kaikissa jäsenvaltioissa vuonna 2012. Naisten ja miesten osallistuminen on kaikkein tasapainoisinta maataloudessa ja eläinlääkinnässä.

NAISTEN JA MIESTEN PROSENTTIOSUUS AKATEEMISESTA HENKILÖSTÖSTÄ KAIKISSA PALKKALUOKISSA KORKEAKOULUISSA VUOSINA 2007 JA 2010, EU

Lähde: Euroopan komissio, She Figures, 2012.

Naiset ovat aliedustettuina johtavissa asemissa korkeakoulumaailmassa useimmissa jäsenvaltioissa

Korkeakouluissa miehiä oli naisia enemmän akateemisessa henkilöstössä kaikissa palkkaluokissa, ja heidän osuutensa korkeakoulujen henkilöstöstä oli 60 prosenttia vuonna 2010 (hieman pienempi kuin 2007, jolloin se oli 62 %). Miesten valta-asema akateemisessa henkilöstössä pätee useimpiin jäsenvaltioihin. Akateemisessa henkilöstössä on merkittäviä eroja siinä, miten sukupuolet ovat eriytyneet vertikaalisesti kolmen palkkaluokan sisällä. Vuonna 2010 EU-27:ssä naisten keskimääräinen osuus palkkaluokan C viroista ja toimista oli 44 prosenttia (ensimmäinen palkkaluokka / virka tai toimi, jossa vasta filosofian tohtorin tutkinnon (ISCED 6) suorittanut henkilö tavallisesti toimisi), palkkaluokan B viroista ja toimista 37 prosenttia (tutkijat, jotka työskentelevät alemmassa asemassa kuin johtavissa asemissa työskentelevät mutta ylemmässä asemassa kuin vasta filosofian

tohtorin tutkinnon suorittaneet) ja palkkaluokan A viroista ja toimista vain 20 prosenttia (korkein palkkaluokka / virka tai toimi, jossa tutkimusta tavallisesti tehdään). Tilanne ei ole muuttunut paljonkaan vuodesta 2007 (jolloin naisten osuus palkkaluokan C viroista ja toimista oli 44 %, palkkaluokan B viroista ja toimista 36 % ja palkkaluokan A viroista ja toimista 19 %).

Naisten osallistuminen korkeakoulutukseen lisääntyy jatkuvasti, ja heitä on miehiä enemmän monilla korkea-asteen koulutuksen aloilla. Sukupuolittainen eriytyminen sekä horisontaalisesti että vertikaalisesti ei kuitenkaan ole muuttunut samassa tahdissa. Tämän vuoksi naisen ja miehen uravalinta muilla kuin perinteisillä aloilla ei etene eri ammateissa samalla tavalla, eikä heillä välttämättä ole samoja uramahdollisuuksia.

Akateemisessa maailmassa naisten läsnäoloa ja pääsyä korkeammalle tasolle on edelleen tarpeen parantaa ja tukea, ja tätä ongelmaa on käsiteltävä useimmissa jäsenvaltioissa.

Hyödyllisiä aloitteita:

Sukupuolistereotypiat tunnustetaan tekijäksi, joka vaikuttaa sukupuolittaiseen eriytymiseen ja sukupuolten epätasa-arvoon koulutuksen alalla, ja niitä torjutaan jäsenvaltion toteuttamalla eri toimilla. Tässä yhteydessä erityistä huomiota kiinnitetään opetusohjelmaan sekä sukupuolirooleista, stereotyyppioista ja tasa-arvosta keskustelemiseen yhteiskuntaopissa ja historiassa (tanskalainen Folkeskole). Sukupuolten tasa-arvoa koulutuksessa koskeva Kyproksen toimintaohjelma (2014–2017) sisältää toimia, joissa tarkastellaan sukupuolirooleja ja -stereotyyppioita perheessä ja yhteiskunnassa. Tšekissä yhdeksi koulutuspolitiikan tavoitteeksi määritellään sukupuolistereotyyppien seurausten poistaminen asiakirjassa "Sukupuolten tasa-arvon tilanne opetus-, nuoriso- ja urheiluministeriön alaisuuteen kuuluvilla aloilla ja ehdotus sukupuolten tasa-arvoa koskevaksi keskipitkän aikavälin strategiseksi suunnitelmaksi". Kroatiassa oppikirjoja koskevien vaatimusten mukaan "oppikirjojen on valmistettava molempia sukupuolia tehokkaaseen ja yhdenvertaiseen osallistumiseen kaikilla elämäntilanteilla" ja "edistettävä sukupuolten tasa-arvoa". Koulujen opetusmateriaalista vastaava

Kreikan viranomainen, Pedagoginen instituutti, on ryhtynyt toimiin poistaakseen naisia koskevat loukkaavat stereotyyppit ottamalla käyttöön moniaineisen yhdenmisen opetussuunnitelmakehyksen (Inter-thematic Integrated Curriculum Frameworks, 2004). Unkarin kansalliseen opetussuunnitelmaan sisältyvät osana opetusohjelmaa ihmisoikeudet sekä tietoisuus naisten ja miesten tasa-arvosta ja asenteet sitä kohtaan.

Sukupuolten tasa-arvoa koskevien valmiuksien kehittäminen koulutusjärjestelmissä ja tukimateriaalin tarjoaminen koulujen henkilöstölle kuuluvat toimiin, joita osa jäsenvaltioista on toteuttanut oppilaitosten tasa-arvosuunnittelun tukemiseksi. Kyproksen Pedagogisella instituutilla on opettajia varten sukupuolten tasa-arvolle omistettu verkkosivusto, joka sisältää tietoa ja materiaalia tasa-arvoisista mahdollisuuksista jaettavaksi pojille ja tytöille koulussa. Liettuassa opettajille ja yhteisöpedagogeille tarkoitettu opetuksen apuväline "Mahdollisuudet edistää sukupuolten tasa-arvoa koulussa" antaa tietoa sukupuolten tasa-arvoa koskevista tavoitteista kouluissa ja tarjoaa välineitä sukupuolten tasa-arvoa koskevaan opetukseen koulussa ja laajemmassa kouluyhteisössä. Osana Espanjan opetus-, nuoriso- ja urheiluministeriön sekä terveys-, sosiaalipalvelu- ja tasa-arvoministeriön välistä yhteistyötä perustettiin Intercambia-portaali, jonka tarkoituksena on helpottaa opetuskäytäntöjä koskevan tiedon (ICT-resurssit, tietokanta ja tilastot) ja tietämyksen saatavuutta ja vaihtamista liittyen mahdollisuuksiin edistää tasa-arvoa ja ehkäistä sukupuoleen perustuvaa väkivaltaa.

EDISTYSASKELIA JA NIIDEN ESTEITÄ ONGELMA-ALUEELLA B: NAISTEN KASVATUS JA KOULUTUS

EDISTYSASKELIA	ESTEITÄ
<ul style="list-style-type: none"> Sukupuolten välinen ero useilla miesvaltaisilla koulutusaloilla on hitaasti kaventunut. Korkeakoulututkinnon suorittaneista naisia on yleisesti ottaen aiempaa suurempi osa kaikissa jäsenvaltioissa. Sukupuolten välinen työllisysero on pienempi korkeasti koulutetuilla (tasot 5 ja 6), ja tähän ryhmään kuuluviin naisiin taluskriisi on vaikuttanut muita ryhmiä vähemmän. 	<ul style="list-style-type: none"> Koulutuksen sekä horisontaalinen että vertikaalinen eriytyminen sukupuolittain muuttuu hitaasti. Naiset ovat heikosti edustettuina akateemisen maailman ylemmillä tasoilla. Sukupuolten välinen työllisysero on edelleen olemassa kaikilla koulutustasoilla.

EU:n tulevan toiminnan suuntaviivoja

- Käsitellään edelleen ja pyritään murtamaan sukupuoleen liittyviä stereotyyppioita ja sukupuolenmukaista segregatiota koulutuksessa tukemalla sukupuolitietoista opetussuunnitelmaa, uraohjausta ja tiedotuskampanjoita, joissa kannustetaan poikia ja tyttöjä sekä naisia ja miehiä valitsemaan ura omien taitojensa ja kykyjensä mukaan.
- Puututaan koulutuksen sukupuolenmukaiseen segregatioon, koska se lisää eriarvoisuutta työmarkkinoilla ja myötävaikuttaa eroihin naisten ja miesten taloudellisissa mahdollisuuksissa.
- Turvataan uramahdollisuudet ja -kehitys sekä naisille että miehille, jotka valitsevat muun kuin omalle sukupuolelleen tyypillisen koulutusalan eli alan, joka yleensä liitetään vastakkaiseen sukupuoleen.
- Luodaan naisille mahdollisuuksia hyödyntää korkeakoulutustaan samalla tavalla kuin miehille ja puututaan naisten nykyisiin akateemisissa maailmassa kohtaamaan lasikattoon.

Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE)

Das Europäische Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist das EU-Kompetenzzentrum für Gleichstellungsfragen. Das EIGE unterstützt politische Entscheidungsträger und alle relevanten Einrichtungen in ihren Bemühungen zur Verwirklichung der Gleichstellung von Naiset und Mieheln in Europa und darüber hinaus, indem es spezifisches Fachwissen sowie verlässliche und vergleichbare Daten zur Gleichstellung in Europa bereitstellt.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu>

Das Ressourcen- und Dokumentationszentrum (RDC) des Europäischen Instituts für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist ein innovatives und praktisches Instrument, das dabei hilft, wichtige Ressourcen zur Geschlechtergleichstellung zu identifizieren und unter den an der Gleichstellungspolitik und -praxis interessierten Personen erleichtert und einen Online-Bereich für Diskussionen und Debatten bietet.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu/content/rdc>

Kontakt:

Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen
Gedimino pr. 16, LT-01103 Vilnius, LITAUEN
Tel. +370 521574-44/00

facebook.com/eige.europa.eu

twitter.com/eurogender

youtube.com/eurogender

<https://eurogender.eige.europa.eu>

ISBN 978-92-9493-271-6

doi:10.2839/19511

MH-04-15-022-FI-N